

Türk Eğitim Denetim Sistemi ile Bazı Anglo Sakson Ülkelerdeki Eğitim Denetim Sistemlerinin Karşılaştırılması

The Comparison of Turkish Educational Inspection System and with some Anglo Saxon Countries' Educational Inspection Systems

Abdulkadir Dursun¹ Songül Altınışık²

Öz

Kıta Avrupası yönetim geleneğine sahip olan Türkiye'de; özellikle Avrupa Birliği (AB) 'ne katılım süreciyle birlikte Anglo Sakson denetim sistemi olan iç denetim sistemi Türk kamu yönetim sistemine eklenmeye çalışılmaktadır. Buna karşılık Anglo Sakson yönetim geleneğine sahip olan Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İngiltere denetim sistemlerinde, özellikle 1980 yılından sonra Türk Kamu Yönetim yapısında da uzun yıllardan beri uygulanan Kıta Avrupası denetim sistemine doğru bir eğilim olduğu gözlenmektedir. Bu eğilimler dikkate alınarak yapılan bu çalışmada, Türk Eğitim Denetim Sistemi Anglo Sakson Yönetim sistemindeki Yeni Kamu Yönetimi (YKY) anlayışının da etkisiyle bir değişim içerisinde olduğu görülmektedir. Türk Eğitim Denetim Sistemindeki bu değişim çabaları, Kıta Avrupası Yönetim geleneği ile Anglo Sakson Yönetim geleneği arasında sıkışmıştır. Son yıllarda özellikle kısa zaman aralığında Türk Eğitim Denetim Sisteminde, reform adı altında yapılan değişiklikler istenilen düzeyde olmadığından eğitim denetimi sistemindeki değişim ihtiyacı üst politika belgelerinde halen varlığını korumaktadır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiş sonrasında Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı 2023 Eğitim Vizyonu Belgesinde de bu değişim ihtiyacı varlığını devam ettirmektedir. Türk Eğitim Denetim Sistemindeki bu değişim çabaları, Anglo Sakson yönetim geleneğine sahip ABD ve İngiltere Eğitim Denetim Sistemleriyle karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Seçilmiş ülkelerin denetim sistemlerinin karşılaştırılmasını sağlıklı yapmak açısından, ülkelerin denetim siteleri ulusal, yerel ve kurum düzeyinde irdelenmeye çalışılmıştır. Yapılan karşılaştırmada ABD ve İngiltere'de Eğitim Denetim Sistemleri bağımsız, tarafsız ve nesnel bir yapıya doğru eğilim olmasına karşı, Türk Eğitim Denetim Sistemindeki değişim çabalarının sürdüğü gözlemlenmiştir. Bu araştırma, nitel yöntemle yapılan betimsel bir çalışmadır. Veri toplamak için doküman analizi kullanılmıştır.

Anahtar kelimeler: Karşılaştırmalı Eğitim Denetimi, Değişim, Performans

Abstract

Turkey which has European continental management tradition, especially with the process of European Union; Anglo Saxon internal auditing system is being tried to be added to the Turkish Public Administration system. USA and England which have Anglo Saxon administration system, especially since 1980, have a tendency towards European continental system which has been used in Turkish Administration System for many years. In this research subject which has been carried out by taking into account of these tendencies, with the influence of new public administration understanding in Anglo Saxon administration, Turkish Educational Inspection System is in a big change. Those efforts of change in Turkish Educational Inspection System is stuck between European continental administration tradition and Anglo Saxon administration tradition. In recent years in Turkish Education System has some of changes which has been done in the name of reform, are not as the ones desired, the needs of change in Turkish Education Inspection System still appear in upper political materials. After transition period to Presidential Government System the needs of change are still present in the 2023 Education Vision Document published by of the National Education Ministry of Turkey. Those efforts applied in Turkish

Gönderim Tarihi (Received): 04/03/2019

Kabul Tarihi (Accepted): 02/10/2019

¹Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü Maarif Müfettişi e-mail:dursunabdulkadir@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-4469-7394

² Prof. Dr. TODAİE, e-mail:songulaltinisik@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-3861-3342

Educational Inspection System are evaluated by compared with USA and British Educational Inspection Systems which have Anglo Saxon administradition tradition. For making healthy comparisons, countries' inspections systems have been studied according to national by national and accordingly local institutions. In those comparisons, USA and England's Educational Inspection Systems have a tendency towards being independent, neutral, objective. On the other hand, those efforts of change in Turkish Educational Inspection System have still been going on. This research is a descriptive work made by qualittitative method. For collecting data, document analysis method has been used.

Keywords: *Comparative Educational Inspection, Change, Performance*

Giriş

Bu çalışmada denetim sistemlerindeki son eğilimler bağlamında Türk Milli Eğitim sistemindeki denetim sistemi ile Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere eğitim sistemlerindeki denetim sistemleri karşılaştırmalı olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmada incelenmek üzere farklı kıtalarda yer alan Anglo Sakson ülkelerden Amerika Birleşik Devletleri ile İngiltere eğitim sistemlerindeki denetim sistemleri ile Türk milli eğitim sistemindeki denetim sisteminin yeni kamu işletmeciliği anlayışı kapsamında kuramsal ve uygulama yönlerinden benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konulmuştur.

Türk milli eğitim sistemindeki denetim sistemi ile ABD ve İngiltere eğitim sistemlerindeki denetim sistemleri arasındaki ortak noktalar ve farklılıkların karşılaştırmasını yapmak amacıyla her ülke, 'ulusal, yerel ve kurum düzeyinde denetim' boyutlarında incelenmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte her ülke başlığı altında denetimin genel amaçları, denetimden sorumlu birimler ve bunların görevleri çalışmada ele alınan ortak konulardır. İncelenen ülkelerde eğitim denetim sistemlerinin, kamu yönetimi yapısına koşut olarak yapılandığı görülmektedir. Örgütlenme bakımından bazı eğitim sistemleri merkeziyetçi, bazıları ise hem yerel ve hem de merkeziyetçi özellikler taşımaktadır. Adem-i merkeziyetçi olarak örgütlenen ABD eğitim sisteminin denetiminde, sınırlı yetki ile donatılan federal düzeydeki yapılanmanın yanında, büyük oranda yetki ve sorumluluklara sahip eyalet ve bölge düzeyinde örgütlenen üçlü bir denetim yapılanması bulunurken, merkeziyetçi olarak örgütlenen ve bazı yetkilerin yerel yönetimler eliyle yerine getirildiği Türkiye ve İngiltere eğitim denetiminde ise, merkezi düzeyde örgütlenen denetim birimleri şeklinde bir yapılanma bulunmaktadır. Özellikle Türkiye'de son yıllarda yapılan yasal düzenlemelerle denetim sistemi tamamen merkezileştirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada amaç; Anglo Sakson ülkelerden ABD ve İngiltere'nin eğitim denetim sistemlerinin kuramsal ve uygulama boyutunda süreç ve uygulama sonuçlarını tanımlamak ve bu sonuçlardan yararlanarak Türk eğitim sistemindeki denetim faaliyetlerine değer katmak, geçerli ve genellenebilir sonuçlarından yararlanmaktır.

Yöntem

Araştırma Deseni

Nitel veri toplama yöntemlerinden olan ve araştırılması hedeflenen konu hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan doküman analizi (kaynak tarama-belge inceleme) yoluyla toplanacak bilgilerin konunun ayrıntılı incelenmesine olanak sağlayacağı düşüncesiyle araştırma, betimsel modelde tarama yöntemiyle yapılmıştır. Nitel araştırmada amaç, konunun derinlemesine ve ayrıntılı olarak irdelenerek, araştırılan konu ile ilgili okuyucuya betimsel ve gerçekçi bir resim sunmaktır. Bir başka ifadeyle nitel araştırmanın amacı, bir şeye bütüncül ve derinlemesine bakmak, onu karmaşıklık içinde incelemek ve bağlamı içinde anlamaktır (Punch / Çev.: Dursun, Arslan ve Akyüz, 2011 : 16; Yıldırım ve Şimşek, 2013 : 45,46,54,63). Bu amaçla Türk eğitim denetim sistemi ile Anglo Sakson ülkelerdeki eğitim denetim sisteminin örgütlenmesi, doküman taraması yoluyla elde edilen verilerin analiziyle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Evren Örneklem

Kıta Avrupası yönetim geleneğinden gelen Türkiye'nin eğitim denetimi ile Anglo Sakson Yönetim geleneğinin ana uygulayıcıları İngiltere ve ABD eğitim denetim sistemlerinin karşılaştırılması yapılması amacıyla bu araştırma; Türkiye, İngiltere ve ABD eğitim denetim sistemlerinin incelenmesiyle sınırlı tutulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman analizi (kaynak tarama ve belge inceleme) yöntemi kullanılmıştır.

Veri Analizi

Bu çalışmada makale konusu ile ilgili olarak kitap, makale, elektronik belge, tez ile mevzuat düzenlemeleri incelenmiştir. İnceleme sonucunda toplanan verilerin analiz edilmesinde, nitel veri analizi çeşitlerinden betimsel analiz kullanılmıştır.

Betimsel analiz; nitel araştırmada toplanan verilerin orijinal biçimlerine mümkün olduğunca bağlı kalınarak ve gerektiği durumlarda kişilerin söylediklerinden, yazdıklarından ve dokümanların içeriklerinden yararlanarak, betimsel bir yaklaşımla verilerin aktarılmasıdır. Bununla birlikte, betimsel analiz, nitel çözümlemelerde yer alan kelimelere, ifadelere, kullanılan dile, diyalogların yapısına ve özelliklerine, kullanılan sembolik anlatımlara ve benzetmelere dayanarak tanımlayıcı bir analiz yapılması olarak da tanımlanabilir (Kümbetoğlu, 2005). Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguların düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Araştırmada elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir, yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden sonuç ilişkileri irdelenerek bir takım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013 : 253,256, 304).

Bulgular

Bu bölümde Türkiye, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nin eğitim denetim sistemlerinin karşılaştırılması için ulusal, yerel ve kurumsal düzeydeki örgütlenmesi incelenmiştir. Doküman analizi şeklinde toplanan bilgiler kapsamında adı geçen üç ülkenin eğitim denetim sistemlerinin karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırmamıza konu olan Türkiye, İngiltere ve ABD eğitim denetim sistemlerinin örgütlenmesine ilişkin bulgular aşağıda açıklanmıştır.

1. Türk Milli Eğitim Sisteminde Denetimin Uygulanması

Türk milli eğitim sisteminde eğitim ve öğretim hakkı ve ödevi, Anayasa'nın 42. maddesine göre eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve esaslara göre Devletin gözetimi ve denetimi altında gerçekleştirilir. Türk milli eğitim sisteminde, eğitim-öğretim hizmetlerinin devlet adına yürütülmesi, gözetim ve denetimi Milli Eğitim Bakanlığının sorumluluğundadır (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973; Md.56)

Anayasanın "idarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır" hükmü gereğince Türkiye Cumhuriyeti idari teşkilatı merkezi idare ve yerinden yönetim kuruluşları olmak üzere ikiye ayrılmasına bağlı olarak (Gözler ve Kaplan, 2011:126), Türk eğitim sisteminin denetimi, ulusal düzeyde örgütlenmiş olan Teftiş Kurulu Başkanlığındaki Bakanlık Maarif Müfettişleri aracılığıyla yapılmaktadır.

Bununla birlikte; il milli eğitim müdürlerine bağlı olarak görev yapan maarif müfettişleri ise, yerelde il düzeyinde soruşturma ve denetim faaliyetleri dışında, inceleme-araştırma iş ve işlemlerini yürütmeye

devam etmektedirler. Maarif Müfettişlerinin soruşturma ve denetim görevleri olmasa da, il idaresi kanunu gereğince, uhdelere muhakkik sıfatıyla soruşturma ve ön inceleme görevleri de verilmektedir.

Merkezi Düzeyde Denetim

Türk milli eğitim sisteminde merkezi düzeydeki denetim hizmetleri; Milli Eğitim Bakanlığı teşkilat yapısı içerisinde danışma ve denetim birimi olan Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından yerine getirilmekte iken, yapılan yasal düzenlemelerle yapısı ve örgütlenmesi sürekli değişime uğramıştır. Öncelikle 2011 yılında çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnameyle, denetim ve danışma birimleri içerisinde yer alan Teftiş Kurulu Başkanlığı, yeni adıyla Rehberlik ve Denetim Başkanlığı olarak Milli Eğitim Bakanlığının teşkilat yapısı içerisinde yer almış ve bakana bağlı olarak görev yapan bir ana hizmet birimine dönüştürülmüştür. Rehberlik ve Denetim Başkanlığında görev alan ve müfettiş unvanıyla görev yapan denetim elemanları Milli Eğitim Denetçisi olarak görev yapacakları belirtilmiştir (Küçükyağcı, 2014; Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 2011;md, 17).

Merkezi denetim birimindeki değişim bununla sınırlı kalmamış, üç yıl gibi kısa süre içerisinde denetim sistemi bir kez daha değişime uğramış, 2014 yılında yapılan yasal düzenleme ile Rehberlik ve Denetim Başkanı dışında, Başkanlıkta görev yapan Başdenetçi, Denetçi ve Denetçi Yardımcılarının kadroları kaldırılmıştır. Yine bu yasal düzenlemeyle gerek merkezi düzeyde ve gerekse yerel düzeyde görev yapan denetim elemanları Maarif Müfettişi olarak İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde oluşturulan Maarif Müfettişleri Başkanlığında görev yapacakları belirtilmiştir (Millî Eğitim Temel Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun,2014; md:17;Geçici Md:10/7).

Denetim birimindeki değişim rüzgarı 2016 yılında da devam etmiş, Rehberlik ve Denetim Başkanlığının adı tekrar Teftiş Kurulu Başkanlığı olarak değiştirilmiştir. Oluşturulan yeni kurul, Bakanın veya Bakanın yetkili kılması üzerine Müsteşarın emri veya onayı ile Bakan adına belirlenen görevleri yapacağı belirtilmiştir. Teftiş Kurulu Başkanlığı, Başkan ile Başkanlık birimlerinde ve çalışma merkezlerinde görevli Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından oluşacak şekilde ulusal düzeydeki örgütlenmesi yeniden oluşturulmuştur (Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun; md:2;6).

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiş ile birlikte yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle, Milli Eğitim Bakanlığının teşkilat yapısı yeniden oluşturulmuştur. Yapılan son yasal düzenlemede olduğu gibi Bakanlığın Teşkilat yapısında Teftiş Kurulu Başkanlığına, hizmet birimi olarak tekrar yer verilmiştir. Denetim, inceleme ve soruşturma işlemlerini yürütmekle görevli olan Başkanlığın, eğitici ve rehberlik işlevlerinin öne çıkarıldığı görülmektedir (Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 1, 2018;md:302,320).

Söz konusu kararnamede, Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın Bakanın emri ve onayı üzerine yapacağı görevler de belirlenmiştir. Buna göre belirlenen bu görevler, başkanlık birimlerinde ve çalışma merkezlerinde görevli Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarıyla yerine getirileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda; Bakanlığın görev alanına giren konularda ilgili personele/kişilere rehberlik etmek, yapılan kontrol ve denetimlerin süreç ve sonuçlarını mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre analiz etmek, karşılaştırmak ve ölçmek, kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek, sonuçlara ilişkin hazırlanan raporları paydaşlara iletmek, Bakanlığa bağlı birimlerin ve bu birimlerde görevli personelin, rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütmek Teftiş Kurulu Başkanlığının yapacağı görevler arasında sayılmıştır (Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 1, 2018;md:320).

Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığının yeni iç örgütlenmesi, diğer bakanlıkların denetim birimlerinden farklı olduğu görülmektedir. Diğer bakanlıklarda denetim birimleri; Başkan ve Başkan yardımcılarını şeklinde örgütlenmişken, Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı ise Başkan ve Daire Başkanlığı şeklinde örgütlenmiştir. Başkana yardımcı olmak üzere İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı, İnceleme ve Soruşturma Daire Başkanlığı, İzleme ve Değerlendirme Daire Başkanlığı, Kalite Standartları ve Projeler Daire Başkanlığı, Maarif Müfettişleri Eğitim ve Koordinasyon Daire Başkanlığı ile Rehberlik ve Denetim Daire Başkanlığı olmak üzere altı daire başkanlığı oluşturulmuştur (tkb, 2019).

Denetimler, hazırlanan denetim rehberleri esas alınarak Rehberlik ve Denetim Daire Başkanlığının koordinasyon ve yönetiminde Bakan onayına bağlı olarak belirlenen okullarda yapılmaktadır. Denetim sonuçlarına ilişkin hazırlanan raporlar ilgili birimlerle paylaşılmaktadır.

Bununla birlikte gelen şikâyet, bilgi edinme ve diğer başvurular ise İnceleme ve Değerlendirme Daire Başkanlığının koordinasyonunda yürütülmektedir. Gelen başvurulardan bir kısmı başkanlık tarafından değerlendirilirken, bir kısmı ise değerlendirilmek üzere Valiliklere (il milli eğitim müdürlüklerine) yönlendirilmektedir. Başkanlıkta değerlendirilen başvurular için işleme öncelikle Bakanlık Makamından onay alınarak başlanmaktadır. Onay alındıktan sonra başkanlıkça müfettiş görevlendirilmekte, görevli müfettişlerce gerekli inceleme ve soruşturma işlemleri yapıldıktan sonra rapor hazırlanmaktadır. Hazırlanan rapor, inceleme değerlendirme birimi tarafından incelendikten sonra uygun görülmesi halinde ilgili birime gönderilmektedir. Uygun görülmemesi halinde, tespit edilen eksiklikler tamamlanmak üzere, rapor ilgili müfettiş/müfettişlere iade edilmektedir. Eksiklikler tamamlandıktan sonra hazırlanan rapor Başkanlıkça ilgili birimlere gönderilmektedir.

Yerel Düzeyde Denetim

Denetim sisteminde kısa süreli aralıklarla yapılan değişikliklerden yerel düzeydeki denetim birimi de etkilenmiştir. İl millî eğitim müdürlükleri bünyesinde oluşturulan Eğitim Denetmenleri Başkanlığında istihdamları sağlanan İl Eğitim Denetmenleri ve İl Eğitim Denetmen Yardımcıları; ildeki her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinin rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütmekle görevli ve sorumluydular. Ancak yerel düzeydeki söz konusu denetim biriminde, 2011 yılında yapılan yasal düzenlemeyle il millî eğitim müdürlükleri bünyesinde, millî eğitim müdürüne bağlı olarak Eğitim Denetmenleri Başkanlığı oluşturulmuştur.

Oluşturulan yerel denetim biriminde il eğitim denetmenleri ve denetmen yardımcılarının istihdam edileceği ve istihdam edilen bu denetim elemanlarının ildeki her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinin rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütmekle görevli oldukları belirtilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 2011;md:30/2;41).

Ulusal düzeyde denetim örgütlenmesinin değişimine bağlı olarak yerel düzeyde denetim örgütlenmesindeki değişim 2014 yılında da devam etmiştir. Ulusal düzeyde görev icra eden denetim birimindeki denetim elemanlarıyla birlikte, yerel düzeyde görev yapan il eğitim denetmenleri maarif müfettişi unvanıyla il milli eğitim müdürlüklerinde oluşturulan Maarif Müfettişleri Başkanlığı bünyesinde görev alacakları şekilde yeniden örgütlenmiştir. Bu yeni örgütlenmeyle birlikte gerek ulusal düzeydeki Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ve gerekse yerel düzeydeki Maarif Müfettişleri Başkanlığının görevleri Maarif Müfettişleri eliyle yapılacağı öngörülmüştür. Ulusal düzeydeki Rehberlik ve Denetim Başkanlığında Başkan dışında kadro ihdas edilmediği için, Başkanlığın görev ve sorumlulukları yine Başkanlıkta görevlendirilen Maarif Müfettişleri aracılığıyla yerine getirileceği amaçlanmıştır (Millî Eğitim Temel Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2014;md:17;23).

Denetim birimlerinde yapılan yasal değişimler, herhangi bir bilimsel çalışmaya dayalı olarak yapılmadığından, kısa süreli aralıklarda denetim sisteminde yeniden bir değişim ihtiyacı doğmuştur. Nitekim 2016 yılında denetim sisteminde yeniden bir değişime ihtiyaç olmuş, yapılan yasal düzenlemeyle, önceki yasal düzenlemelerde adı değiştirilen ve denetim elemanlarının kadroları kaldırılan Teftiş Kurulu Başkanlığı tekrar oluşturulmuş ve 750 kişilik Bakanlık Maarif Müfettişi ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcısı kadrosu ihdas edilmiştir.

Buna karşılık yapılan yeni düzenlemede ise illerdeki Maarif Müfettişliği Başkanlığına yer verilmemiş, Maarif Müfettişlerinin il müdürüne bağlı olarak inceleme, araştırma, rehberlik hizmetleri ile il müdürünün vereceği diğer işlemleri yapacağı belirtilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun,2016;md:6; Geçici Md. 12/b,c).

Yapılan bu düzenlemeyle yerel düzeydeki denetim birimi kaldırılmış, illerde görev yapan maarif Müfettişlerinin bir kısım yetkileri ellerinden alınmıştır. Daha önce denetim ve soruşturma yapma yetkileri olan Maarif Müfettişlerinin bu yetkileri yapılan yasal düzenlemeyle kaldırılmış, görev ve yetkileri inceleme, araştırma ve rehberlik hizmetleriyle sınırlı tutulmuş, görevli oldukları kadroları kaldırılarak, kadroları bu görevde kaldıkları süreyle sınırlı tutulmuştur.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine fiilen geçildikten sonra, yayımlanan 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde de; Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat Yapısında sadece Teftiş Kurulu Başkanlığına yer verilmiştir (Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 1, 2018;md:320). Milli Eğitim Bakanlığında yerel düzeyde inceleme, araştırma, soruşturma, denetim ve rehberlik hizmetlerini yürütecek bir birim bulunmamakta, halen il milli eğitim müdürlerine bağlı olarak görev yapan maarif müfettişleri ise; bu görevde buldukları süre ile sınırlı olmak üzere inceleme, araştırma ve rehberlik hizmetlerini yürütmeye devam etmektedirler.

Kurum Düzeyinde Denetim

Demokratik katılımı sağlayarak diğer işgörenlerle birlikte müdür tarafından yönetilen gerek okul öncesi eğitim kurumları ve gerekse ilköğretim kurumları müdürlerinin; okulun öğrenci, her türlü eğitim ve öğretim, yönetim, personel, tahakkuk, taşınır mal, yazışma, eğitici ve sosyal etkinlikler, yatılılık, bursluluk, taşınmalı eğitim, güvenlik, beslenme, bakım, koruma, temizlik, düzen, nöbet, halkla ilişkiler ve benzeri görevler ile kendilerine verilen diğer görevlerini yerine getirmekle görevlidirler (Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönet.,2014; md:39).

Bunun yanında ortaöğretim kurumları müdürleri de, milli eğitimin genel amaçları ile okul veya kurumun amaçlarını gerçekleştirmek üzere okulun yönetiminden sorumlu örgüt liderleri olarak, öğretmenlerin performanslarını artırmak amacıyla her dönemde en az bir defa dersini izleme ve rehberlikte bulunma görevleri vardır (Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği, 2013: md.78). Okul/kurum müdürleri bu görevlerini yasaların kendilerine verdiği sıradüzensel yetkilerini kullanarak yerine getirmektedirler.

Denetim sistemindeki değişimin cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte sürmesi beklenmektedir. Nitekim yeni hükümet sistemiyle birlikte, Milli Eğitim Bakanlığında “2023 Eğitim Vizyonu” belgesi yayımlandı. Söz konusu belgede denetim sistemiyle ilgili “Teftiş ve Kurumsal Rehberlik Hizmetleri” başlığı altında denetim sisteminin yapılandırılmasına da yer verilmiştir. Söz konusu vizyon belgesinde, ayrıntılı yapılandırma süreci belirtilmemişse de, denetim sisteminin kurumsal rehberlik ile inceleme, araştırma ve soruşturma bileşenlerinin ayrılarak, kurumsal rehberliğin özel bir uzmanlık alanı olarak yapılandırılacağı hedeflenmiştir (MEB 2023 Eğitim Vizyonu, 2018:48).

Denetim sisteminin bir bütün olarak eğitim sisteminin iyileştirilmesi için bir güç ve öğrencilere değer katacak, gelişimlerini sağlayacak bir sistem olduğu unutulmamalıdır. Eğitim sistemi, eğitim liderleri ve yöneticilerinden, öğretmen, öğrenci ve ebeveynlere kadar geniş bir yelpazedeki kesimi etkilemektedir.

Denetim sistemi tasarlanırken tüm bu paydaşların ihtiyaçları göz önüne alınarak tasarlanması hayati önemdedir.

2.İngiltere Eğitim Sisteminde Denetim

İngiltere'de eğitim sistemi, genel politika uygulamalarında merkezi idarenin ve bütün ayrıntıların çözümünde adem-i merkeziyeçi yaklaşımın rol oynadığı bir yapılanma içerisinde yönetilir. Merkezi idare genel olarak ulusal hedefleri belirlemekte, ulusal eğitim politikasını formüle etmekte, araştırma yaptırmakta, okul eğitim programının geliştirilmesi çalışmalarını desteklemekte, eğitim hizmetinde minimum standartları saptamakta, eğitimin kalitesini ve maliyetini izlemektedir (Oktay, 1998, 162; Aktaran Süngü, 2005).

İngiltere eğitim sisteminin merkezi ve adem-i merkezi düzeydeki yapılanmasına paralel olarak İngiliz eğitim denetim sisteminin de ulusal, yerel ve kurum düzeyinde olmak üzere üç ayrı denetim sürecinden oluştuğunu söylemek mümkündür.

Ulusal Düzeyde Denetim

Majestelerinin müfettişleri ilk kez 1839 yılında okullardaki eğitimin kalitesi hakkında rapor verilmesi için atanmıştır. 1839'daki başlangıcında Majestelerinin müfettişlerinin görevi, hükümetin eğitimle alakalı görevlerinin yerine getirilmesine yardımcı olabilmek ve eğitimin gelişmesine katkıda bulunabilmek için eğitimi denetlenmek ve bu konuda rapor vermektir. Majestelerinin müfettişlerinin yüksek meslek vasıfları taşıyan, yönetim ve rehberlik alanlarında yetişmiş, okullarda uygulama bakımından başarılı tecrübeler kazanmış kişiler olmasına dikkat edilirdi. 1994 eğitim yasasıyla Eğitim Bakanlığına; ilk, orta ve özel nitelikteki okulların, ileri ve yükseköğretim kurumlarının denetlenmesi ve öğretmen yetiştirilmesinin kontrolünün yapılması ve yetişkin eğitiminin denetiminin yaptırılması sorumluluğu verilmişti.

Yasa ayrıca majesteleri tarafından bu amaçla atanan müfettişler tarafından denetimlerin yapılmasını da öngörmektedir. İngiltere eğitim sisteminde 1990'lı yıllara değin İngiliz eğitim sisteminde esas teftiş ağırlığı Majestelerinin müfettişlerinde toplanmaktaydı. Bunların yetki ve statüleri oldukça yüksekti (Bilir, 1991:127; aktaran Süngü, 2005). 1992 Eğitim Yasası, okulların denetim sistemini köklü bir biçimde değiştirmiştir. Sistem, majestelerinin müfettişlerinin rollerini okulların direkt olarak denetiminden alıp, bağımsız denetim sisteminin danışmanlığına dönüştürmüştür (St. John-Brooks, 1995:60; aktaran Süngü, 2005).

Yeni oluşturulan sistem uyarınca İngiltere eğitim sisteminde yapılmakta olan okul denetimleri, Ofsted (Eğitimde Standartlar Ofisi) tarafından yapılmaya başlanmıştır. Kıdemli bir başmüfettiş tarafından yönetilen yeni denetim ofisi olan Ofsted, devlet tarafından finanse edilen, ancak Eğitim ve Beceri Bakanlığından (DfES) bağımsız bir denetim sistemi oluşturmak amacıyla kurulmuştur. Eğitim ve Beceri Bakanlığından bağımsız birim olmasına karşın, onlarla birlikte işbirliği içerisinde çalışır ve Bakanın isteği üzerine bazı denetimleri düzenleyerek, Bakanın denetim sonuçları hakkında bilgilendirir. Ofsted'in Eğitim ve Beceri Bakanlığından bağımsız olması, kurumların denetimi ile denetim sonuçlarının raporlanmasının tarafsız olmasını sağlamaktadır

Daha sonra Eğitim, Çocuk Hizmetleri ve Becerilerde Standartlar Ofisi (Office for Standards in Education, Children's Services and Skills) olarak bilinen Ofsted, 2006 yılında çıkarılan Eğitim ve Denetimler Yasası (ÇED) ile Bakanlık dışı bir birim olarak okulların ve öğrencilerin standartlarının denetiminden sorumlu devlet denetim birimi şeklinde yeniden yapılandırılmıştır. Ofsted, İngiltere genelinde çocukların günlük ve sosyal bakım hizmetleri, okullar, kolejler, hizmet öncesi öğretmen eğitimi, gençlik çalışmaları, iş tabanlı öğrenme ve yetişkin eğitimi sağlayan kurumlarda denetim ve düzenleyici ziyaretler yapmaktadır. Ofsted tarafsız ve bağımsız bir denetim birimi olarak, denetim

sonuçlarını raporlaştırarak web sayfasında yayınlamakta ve bu raporları da meclise doğrudan sunmaktadır (Education and Inspections Act 2006 (c. 40);md:112)

Majesteleri adına görev yapan Ofis, majesteleri tarafından atanan ve görev süresi beş yıldan fazla olmayan eğitim başmüfettişi tarafından yönetilir. Ofsted bürosunun görevleri ise; stratejik öncelikler ile bu önceliklere ilişkin amaç ve hedefleri belirlemek, Baş Müfettişin görevlerini etkili ve verimli bir şekilde yerine getirmesini güvenceye almaktır (Education and Inspections Act, 2006 (c. 40);md:112-121)

Ofsted'in kurumsal yönetim çerçevesi ise ilk olarak Ofsted Kurulu tarafından 2007 yılında onaylanmıştır. Bu belge teftişten sorumlu Bakanlık dışı bir devlet denetim birimi olan ofis yönetim kurulunun temel sorumluluklarını ortaya koymaktadır. Bu sorumluluklar çocuk bakımı, bakım ve desteğe ilişkin düzenlemeler ve erken yaş eğitiminin denetiminden, ileri eğitim, kamu tarafından finanse edilen tüm eğitim ve öğretim ile özel olarak sunulan eğitim ve öğretmen eğitiminin denetlenmesini içeren geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır (Ofsted, 2019).

Majestelerinin Baş Müfettişi (HMCI), Ofsted'in denetleme ve düzenleme işlerinden yasal olarak sorumludur. Eğitimin kalitesini, çocuk hizmetlerini ve becerilerini yerel ve ulusal olarak raporlamak için teftiş bulgularının tamamını kullanabiliyor. Ofsted'in organizasyonundan, kadrosundan, yönetiminden ve kaynakların verimli ve etkin kullanımını sağlamaktan Parlamento'ya karşı sorumludur (GOV.UK 2, 2019)

Ofsted yönetimi; denetleme ve düzenleme işlerinden yasal olarak sorumlu olan Majestelerinin Baş Müfettişi (Her Majesty's Chief Inspector-HMCI) ile birlikte 8 bölge direktörü (Regional Director), 1 baş işletme görevlisi (Chief Operating Officer), 2 eğitim ve sosyal bakım ulusal direktörü (National Director), 1 kurumsal strateji direktörü (Corporate Strategy Director), 1 dijital ve bilgi direktörü (Digital and Information Director), 1 insan ve operasyon direktörü (People and Operations Director), 1 finans, planlama ve ticaret direktörü (Finance, Planning and Commercial Director) olmak üzere toplam 16 kişiden oluşmaktadır (GOV.UK. 2, 2019). Bunlar; Baş işletme görevlisi; Ofsted'in veri ve bilgilerinden, analiz sonuçlarından, yıllık rapor ve anketlerden, iletişim, projeler, planlama ve performans, finans, ticari, kurumsal yönetim, destek ve insan kaynaklarından sorumludur.

Ofsted'in Bölge Direktörleri; oluşturulan denetim bölgesindeki Ofsted'in performansından sorumludur. Her Bölge Direktörü, görevli olduğu bölgede denetim yoluyla eğitimin kalitesini iyileştirmeyi desteklemek için bir denetçi ekibine liderlik etmektedir. Ulusal Eğitim Direktörü; denetimlerde eğitim ve becerilerle ilgili politika ve rehberliğin geliştirilmesinde okullara öncülük etmektedir.

Ulusal Sosyal Bakım Direktörü; Denetimde yetersiz olduğuna ve geliştirilmesine karar verilen okulların, yerel otoriteler için Ofsted'in iyileştirme teklifinin tasarlanması, gözden geçirilmesi ve yerel otoritelere sunulmasına öncülük etmektedir. Kurumsal Strateji Direktörü; Ofsted'in stratejik önceliklerinin geliştirilmesini ve uygulanmasını denetler. Stratejik hedeflerin yerine getirilmesinden Ofsted Yönetim Kurulu'na karşı sorumludur. Kurumsal Strateji Direktörü; Ofsted'in çalışma şeklinin delillere dayalı olduğundan emin olmak için üst düzey paydaşlarla, hükümetler arası ilişkiler, akademisyenler ve politika yapımcılarla ilişkileri yönetmektedir.

Direktör ayrıca Ofsted'in araştırma ve değerlendirme işlevini de yönetir ve denetimden alınan içgörünün politika ve pratiği bilgilendiren araştırma raporlarının temelini oluşturmasını sağlar. Dijital ve Bilgi Direktörü; iç ve dış kullanıcıların ihtiyaçlarını karşıladıklarından emin olmak için Ofsted'in dijital, teknoloji ve bilgi hizmetlerinin sunumunu yönlendirmekten ve yönetmekten sorumludur. İnsan ve Operasyon Direktörü; Ofsted'in insan kaynakları, eğitim, iç iletişim ve finansal, yasal ve operasyonel destek hizmetlerimizden sorumludur. Finans, Planlama ve Ticaret Direktörü; Ofsted Finans Direktörü olarak görev yapmaktadır. Ofsted'in stratejik finansal planlama ve yönetimine liderlik etmektedir.

Ofsted içerisinde aynı zamanda bir kurul bulunmaktadır. Majestelerinin Başmüfettişi ve Başkan da dâhil olmak üzere toplam 7 kişiden oluşan Ofsted kurulu (The Ofsted Board), Başkan tarafından yönetilmektedir. Ofsted kuruluna atanan üyeler, Ofsted'in değerlerini ve ilkelerini korumaktan ve kişisel becerilerini, bilgilerini ve deneyimlerini kurulun çalışmalarına katkıda bulunmaktan sorumludurlar.

Başkan tarafından yönetilen ve yılda en az 4 ile 6 kez toplanan Ofsted Kurulu, Ofsted için stratejik öncelikleri, hedefleri ve amaçları belirlemek, Majesteleri Baş Müfettişinin (HMCI) çalışmalarının verimli ve etkili bir şekilde yürütülmesini sağlamak, Ofsted'in denetlediği ve düzenlediği hizmetlerin kullanıcılara odaklanmayı sağlayarak, iyileştirme ve geliştirmeyi teşvik etmek, Ofsted'in stratejik önceliklerini belirlemek ve kurumsal yönetimini denetlemek temel sorumlulukları arasındadır (GOV.UK2,2019).

Ofsted kuruluna üyelerin atanması; Kamu Atamalarından Sorumlu Komisyon Ofisi (OCPA) tarafından yayınlanan uygulama kurallarına uygun olarak yapılır ve kabul edilir. Siyasi faaliyet, atamaların karar alma sürecinde hiçbir rol oynamamaktadır. Atama işleminden önce başvuru süreci ile iş tanımlarına ilişkin kriterler internet sitesinde yayımlanmaktadır (GOV.UK 3,2019).

Üyeliklere atanma sürecine ilişkin belirlenen bazı temel kriterler ise; Stratejik düşünme ve stratejik gelişmeye katkıda bulunma becerisi, kamu, gönüllü veya özel sektörde üst düzey yönetim ve / veya yönetim kurulu deneyimi, yüksek düzeyde ve / veya kuruluşlar arasında etkili ilişkiler kurma becerisi, Ofsted'e müfettişlik ve düzenleyici olarak bağlılık, eğitim, çocuk hizmetleri ve becerilerindeki standartları geliştirme konusundaki rolü, çocuk koruma, ileri eğitim ve / veya finansal yönetim de dahil olmak üzere, çocukların sosyal bakımında üst düzey bir seviyede önemli uzmanlık ve/veya iş deneyimi olarak belirlenmiştir.

Ofsted'te görev yapan ve sayıları 220 civarında olan Majesteleri'nin Müfettişleri (Her Majesty's Inspectors [HMI]), Ofsted'in profesyonel kolunu oluşturmaktadır. HMI, yeni sistemde kalitenin sağlanmasından ve denetim bulgularının raporlaştırılmasından sorumludur (Education Act, 1992; aktaran Süngü, 2005). Ofsted, ülke genelinde, teftişlerin yürütülmesinde görevlendirilmek üzere Majestelerinin Müfettişleri'ni (HMI) ve İlave Müfettişleri (Additional Inspectors [AI]) kullanmaktadır.

Ayrıca, okul denetimlerini ve daha ileri eğitim ve beceri sunumunu gerçekleştirmek için 1500'den fazla Ofsted Müfettişi ile doğrudan sözleşme yapılmaktadır. Denetim görevini üstlenen gerek Majestelerinin Müfettişleri ve gerekse ilave müfettişler olsun son derece adil, titiz ve denetim konusunda yetkin olmaları için eğitilmiş olmaları gerekmektedir. Bunlar eğitilmeden önce gerekli yeterliliğe sahip olmaları kendilerinden istenmektedir. Gerekli eğitimden geçmeleri, daha sonra üstlenecekleri roller açısından yetkinliklerini göstererek, etkili olduklarını yapacakları denetim faaliyetlerinde göstermeleri gerekiyor. Bütün müfettişler yüksek standartlarda yetiştirilir ve teftiş yetkisi verilmeden önce uygunlukları değerlendirilir (Ofsted, 2019);

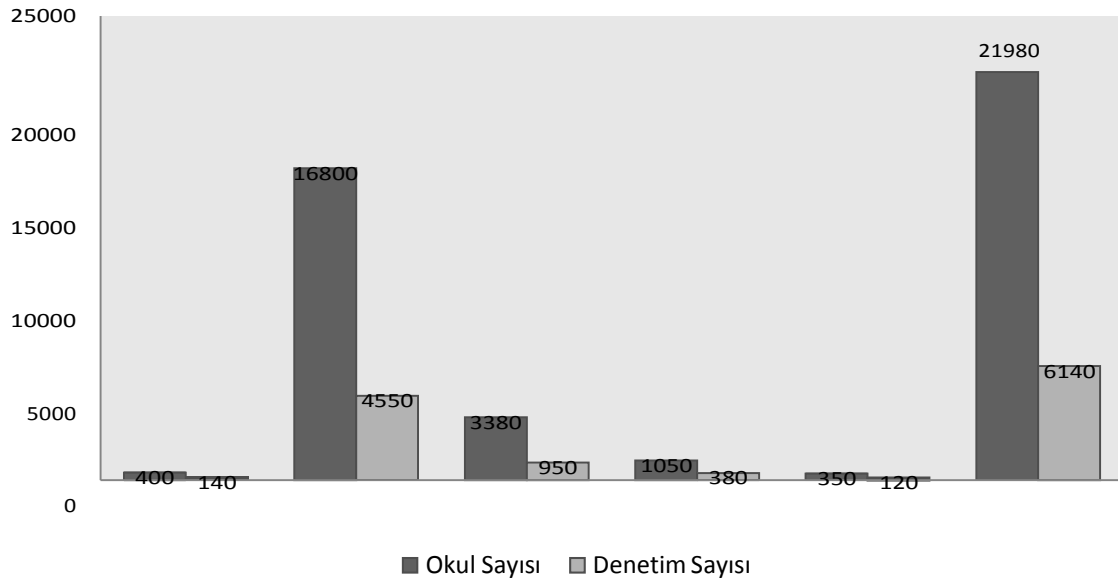
Majestelerinin müfettişleri ve okul denetim gruplarında bulunan ilave müfettişlerin statüsü arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Majestelerinin müfettişleri, Ofsted personelinde dir. Ancak okul denetim gruplarında bulunan ilave müfettişler Ofsted personeli değildirler. Okul denetim gruplarındaki ilave müfettişler denetimlerini ya da diğer organizasyonlar için yaptıkları işleri Ofsted ile yaptıkları sözleşmeye göre gerçekleştirirler (Ofsted; aktaran Demirkasımoğlu, 2011).

Yeni denetim sisteminin temelini, hem okul hem de aile ile ilgili olacak şekilde, okul performansının değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Yani denetim sırasında öğrencilerin akademik, sosyal ve kültürel gelişiminin yanında okulun toplum ile olan bağlarının da öğrencilerin kişisel gelişimine olan katkısı incelenmekte; ayrıca öğrenci velileri ile denetim öncesinde yukarıda bahsedilen hususlarda ön görüşmeler yapılmaktadır (St. John-Brooks, 1995:55-56; aktaran Süngü, 2005).

Ofsted yaptığı denetimlerle ilgili olarak istatistikleri periyodik olarak internet sitesinde yayımlamaktadır. Bu kapsamda Ofsted tarafından 2017 - 2018 akademik yılı için okullara, ilk çocukluk

eğitimine, ileri eğitim ve becerilere çocukların sosyal bakımına yönelik yapılan yaklaşık 30.000 denetim ve ziyarette elde edilen bulgulardan yararlanarak hazırlanan rapor 4 Aralık 2018 tarihinde yayımlanmıştır (Ofsted, 2019). Söz konusu raporda aşağıda şekil 1’de görüleceği üzere 2017/2018 yıllarını kapsayan denetim sayıları gösterilmiştir.

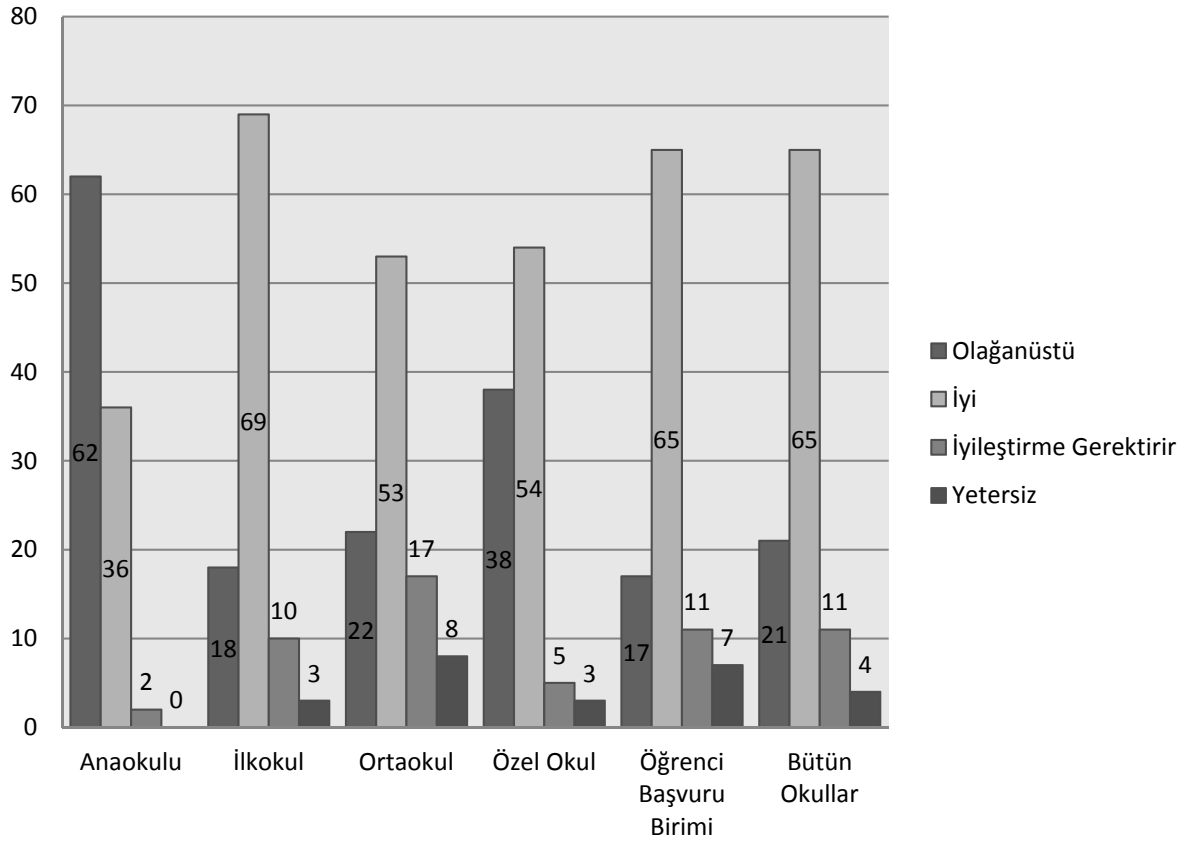
Şekil 1. Ofsted tarafından 1 Eylül 2017 ile 31 Ağustos 2018 tarihleri arasında devlet tarafından finanse edilen okul sayısı ile denetlenen okul sayısı

(Ofsted-The Annual Report of Her Majesty’s Chief Inspector of Education, Children’s Services and Skills 2017/18, 2019)

Yukarıda şekil 1’de görüldüğü üzere, toplamda 21.980 okulun, 6.140 tanesinin denetimi yapılmıştır. Bu da devlet tarafından finanse edilen tüm okulların % 27,93 oranına denk gelmektedir. Bu şekilde 8 milyondan fazla öğrencinin kayıtlı olduğu ve devlet tarafından finanse edilen 21.900 dan fazla okulun denetimi Ofsted tarafından gerçekleştirilmektedir. Ofsted tarafından yapılan denetimler dört ölçekte değerlendirilmektedir. Okulların denetim sonuçlarına göre; olağanüstü, iyi, geliştirilmesi gereken ve yetersiz olmak üzere 4 ölçek kullanılmaktadır.

Şekil 2. Devlet tarafından finanse edilen okulların en son denetimlerdeki genel etkinliği, 31/08/2018

(Ofsted-The Annual Report of Her Majesty's Chief Inspector of Education, Children's Services and Skills 2017/18, 2019)

Yukarıda Şekil 2' de 2017-2018 akademik yılda yapılan denetimlerde, okul türleri içerisinde anaokullarının çoğunluğu olağanüstü seviyede iken, diğer okul türlerinin büyük çoğunluğu ise iyi seviyede olduğu görülmüştür. Buna karşılık denetlenen okul türleri içerisinde iyileştirilmesi gereken ile yetersiz okulların oranının düşük olduğu görülmektedir.

Bunların dışında dolandırıcılık, sahtecilik, suiistimal ve kötü yönetim uygulamaları gibi konularda gelen şikayetlerde değerlendirilmektedir. İngiltere'de bireylerin şikâyetleri öncelikle yerel düzeyde çözülmesi esastır. Yerel düzeyde çözülemeyen başvurular, Eğitim Departmanına veya Ofsted'e gönderilmektedir. Şikâyet başvuruları bireylerin okulda eğitim gören çocuğu olup olmadığına ve okul türüne bağlı olarak değişmektedir. Birbirlerine benzerlik göstermekle birlikte, şikâyet türleri genel olarak devlet okulu, özel okul ve özel eğitim okuluna göre değişmektedir. Bu okul türlerine göre şikâyet mekanizması biraz farklılık göstermektedir (GOV.UK 2, 2019).

Yerel Düzeyde Denetim (Local Education Authorities [LEA])

İngiltere'de kendi yetki alanları dahilindeki eğitim sistemi için sorumluluk sahibi olan yerel eğitim otoriteleri (LEA) bulunmaktadır. LEA'lar genellikle kendi yetki alanlarındaki okullar için fonların finansmanı ve dağıtımını ile ilgili sorumluluklara sahiptir. Ayrıca giriş/kabullerden ve her okulun yer temininden sorumludur. Gönüllü olarak kontrol edilen okullarda çalışan personelin istihdam edilmesi ile genel olarak çocukların bakımından sorumludur (LEA, 2019).

İngiltere eğitim sisteminde okulların günlük yönetimi genellikle sayıları 152'yi bulan söz konusu bu Yerel Eğitim Otoriteler 'nin sorumluluğundadır. Ulusal eğitim programlarının izlenmesinden LEA'lar,

yönetim kurulları ve okul müdürleri sorumludur. Uygulamada okulun günlük yönetimi, çoğunlukla LEA, toplum, ana, baba ve okul personeli temsilcilerinden oluşan yönetim kurulu tarafından okul müdürüne devredilmiştir. LEA'ların ve yönetim kurullarının görevlerini gereğince yapmamaları halinde merkezi idarenin duruma müdahale yetkisi bulunmaktadır. Merkezi idare, özellikle belli kaynakların dağıtımını olmak üzere, önemli etkileme ve kontrol araçlarına sahip bulunmaktadır (Oktay, 1999: 103-104).

LEA'ların, okulların denetimleri ile ilgili spesifik değerlendirme prosedürleri belirtilmemişse de sorumlu oldukları okulları yılda en az bir kez ziyaret ederek okulların gelişimiyle ilgili görüşme yapmaları ve hedef koymaları beklenmektedir. LEA'lar, okulların mevcut durumlarını analiz etmelerine ve uygulamalarını daha etkili kılmak için hedef belirlemelerine yardımcı olmak üzere danışmanlık hizmeti vermektedir. İngiltere'de, okulların öz değerlendirme sonuçlarının, LEA'ların okulların performanslarını izlerken kullanması ve okullarla işbirliği içerisinde çalışması yasal bir sorumluluktur. (Eurydice, 2004:32, 47; Eurydice, 2007:325; Aktaran Demirkasımoğlu, 2011).

Bununla birlikte; Ofsted'in yardım ve korumaya ihtiyaç duyan çocuklar için yerel otorite düzenlemelerini ve hizmetlerini de denetleme yetkisi bulunmaktadır. Bu amaçla ortak hedeflenen alan denetimleri için denetim çerçevesi bulunmaktadır (GOV.UK 4, 2019). Bu çerçeveye göre denetimin kapsamı;

- Bildirim ve yönlendirmelere göre değerlendirme, planlama ve karar vermenin kalitesi ve etkisi
- Her türlü çocuk istismarı, ihmali ve istismarına tespit noktasındaki yansımalar
- Belirli kötü riskler altındaki çocukları ve gençleri korumak, bakım altındaki çocuklardan ayrılanların durumlarının ayrıntılı değerlendirilmesi
- Bu çalışmanın liderliğini ve yönetimini
- Bu çalışma ile ilgili yerel koruma düzenlemelerinin etkinliği
- olarak belirlenmiştir. Denetimler Ofsted ekibinden belirlenen müfettişler tarafından yapılmaktadır.

Kurum Düzeyinde Denetim

Okulun üst yönetim ekibi, okulun günlük işleyişinden ve yönetiminden sorumludur. Üst yönetim ekibi, öğrencilerin okula kabulü, müfredat, okul gezilerini ve ziyaretlerini koordine etmekten, okulun finans kaynaklarının kullanılması ve eğitim liderliği ile okul genelinde öğretme ve öğrenmenin işleyiş ve yönetimi ile denetiminden sorumludur (CityOfLondonSchool,2019)

3.Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sisteminde Denetim

ABD'de önce Sağlık, Eğitim ve Sosyal Bakanlığının bir parçası olan Eğitim Dairesi, yeni ismiyle 1979 yılında kuruldu. ABD eğitim sisteminde okulların sorumluluğu genel olarak yerel yönetimlere bırakılmıştır. Her eyalet kendi eğitim sistemine uygun bir şekilde örgütlenme ve çalıştırma hak ve sorumluluğuna sahiptir. Buna göre ABD'de eğitim sisteminde federal yapıyı oluşturan 50 eyalette farklı eğitim sisteminin bulunduğunu söylemek mümkündür. (Bolay ve diğerleri, 1996: 98; Erdoğan, 1997: 71; aktaran Güçlü ve Bayrakçı, 2004:52). Ancak ABD Eğitim Dairesi, eyaletlerin tümünü ilgilendiren eğitim konusundaki sorunların ele alınmasında ve yerel düzeydeki sorunların çözülmesinde eyaletlere öncülük ederek onlara yardımcı olmaktadır.

ABD'de eğitim hizmetleri, finansman da dahil olmak üzere yönetim; federal, eyalet ve yerel olmak üzere üç düzeyde sürdürülmektedir. Buna bağlı olarak denetim hizmetleri de, ülkenin bu federal yapısıyla uyumlu olarak, federal düzeyde, eyalet düzeyinde ve bölge düzeyinde olmak üzere kurulan denetim departmanları tarafından yerine getirilmektedir.

Ulusal Düzeyde Denetim

Anglo-Sakson yönetim geleneğinden bir ülke olarak ABD’de denetim hizmetleri uzun yıllar, Avrupa Birliğine tam üyelik sürecinde çıkarılan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Türk kamu yönetim hayatında yer almaya başlayan bir birim olan, “İç Denetim” üzerinden yürütülmüştür. Ancak 1970’lerde, hükümet skandalları, Vietnam Savaşı, petrol kıtlığı ve diğer bazı gelişmeler ile gazete, televizyon ve radyolarda dillendirilen yolsuzluk haberleri Amerikan halkının hükümete olan inancını sarsmıştı (U.S. Department of Education 2, 2019).

ABD’de uygulanan iç denetim sistemi de yolsuzluk ve usulsüzlükleri önlemede etkili ve yeterli olamayınca (Karatepe, 2009), ABD Kongresi halkın güvenini tekrar kazanmak için federal hükümetin denetim rolünü arttırmak zorunda kaldı. Anglo-Sakson ülkelerde uygulanan denetim sistemindeki zayıflıkları önlemek amacıyla Kıta Avrupa’sı denetim modellerinde bulunan Genel Müfettişlik Birimleri oluşturulmaya başlanmıştır.

ABD’de bu amaçla 1978 tarihli Genel Müfettişlik Kanunu (Inspector General Act of 1978) çıkarılmıştır. Söz konusu kanunun yasalaşma sürecine bakıldığında, ülke tarihinde 1962 yılında idari tasarrufla kurulmuş olan ve ülkenin ilk teftiş birimi olan Tarım Bakanlığı Genel Müfettişlik Ofisi, yönetimin etkin ve verimli çalışmasını engellediği gerekçesiyle 1974 yılında faaliyetlerine son verildi. Ancak daha sonra Bakanlıkta ortaya çıkan yolsuzlukların Kongre tarafından soruşturulması sonucunda, Genel Müfettişlik Ofislerinin idari tasarruftan ziyade, yasal düzenlemelerle kurulmasına neden olacak 1978 Genel Müfettişlik Yasasının çıkarılmasına neden olmuştur (Apan,2011; Karatepe, 2011).

Söz konusu bu yasayla başlangıçta 12 federal kurumda Genel Müfettişlik Ofisi oluşturulmuş, bu birimler 2000 yılında 57, 2009 yılında 69 ve 2011 yılı itibariyle 73’e çıkmıştır. Eğitim Bakanlığı (Department of Education) bünyesinde 1980 yılında oluşturulan Genel Müfettişlik Biriminde ise, 300’ün üzerinde müfettiş görev yapmaktadır (Karatepe, 2011). Bu gün ise federal hükümetin genelinde 72 Genel Müfettişlik Ofisi bulunmaktadır. Bu birimlerin her biri dolandırıcılık, suiistimal ve sahteciliği önleme amacıyla bağımsız olarak denetim ve soruşturma yapma sorumlulukları bulunmaktadır (Inspectors General, 2019).

Genel Müfettişlik Yasası ve eklerine göre Genel Müfettişlerin görevleri:

- Bağımsız ve tarafsız biçimde denetimler, soruşturmalar, teftişler ve değerlendirmeler yapmak,
- Savurganlığı, sahteciliği, suiistimalleri önlemek ve ortaya çıkarmak,
- Verimliliği, etkinliği ve tutumluluğu özendirmek,
- Yürürlükteki ve yürürlüğe girecek yasaları ve yönetmelikleri incelemek,
- Kurum yöneticilerini ve Kongreyi eksiksiz şekilde ve güncel olarak bilgilendirmektir (Yörüker, 2004:31; aktaran Apan, 2012; Okur, 2007:160).

ABD denetim sisteminde 2008 yılında çıkarılan Genel Müfettişlik Reform Yasası (The Inspector General Reform Act of 2008) ile denetim birimleri ile denetim elamanlarının bağımsızlığı vurgulanmıştır. Bunun yanında, genel müfettişlerin bağımsızlığını sağlamlaştırmak amacıyla, önceleri başkana bağlı olarak çalışan kurulun yerine, bağımsız bir genel müfettişler kurulu oluşturulmuştur.

Bununla birlikte; 2016 yılında Genel Müfettişlik Güçlendirme Yasası (The Inspector General Empowerment Act of 2016) yayımlanmıştır. Bu yasa ile Genel Müfettişlik Ofislerinin bağımsız, etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde denetim, inceleme ve soruşturma yapma becerisine sahip olması amaçlanmıştır. Genel Müfettişlik Ofisleri için kalite standartları geliştirilmiş, müfettişlerin görev ve sorumluluklarını bu standartlara göre yerine getirmeleri hedeflenmiştir (Inspectors General, 2019).

ABD’de federal düzeydeki eğitim denetimi, Eğitim Dairesi (U.S. Department of Education) içerisinde 1978 yılında Genel Müfettişlik Yasasının çıkarılmasıyla kurulan Genel Müfettişlik Ofisi (Office of Inspector General [OIG]) tarafından yürütülmektedir. Bu ofis Bakanlık programlarının ve

faaliyetlerinin bütünlüğünü desteklemek için, verimli, etkili, bağımsız ve objektif denetim, soruşturma, teftiş ve diğer faaliyetleri yürütmek amacıyla kurulmuştur. Ayrıca Genel Müfettişlik Ofisine bağlı New York, Philadelphia, Atlanta, Chicago, Kansas, Dallas ve Sacramento'da bölgesel denetim ofisleri bulunmaktadır (U.S. Department of Education 1, 2019)

Eğitim Bakanlığı içinde yer alan Genel Müfettişlik Ofisi, Bakanlığın fonlarını ve programlarını da kapsayan dolandırıcılık, suiistimal ve sahtecilikle mücadele ile cezai faaliyetlerin tespitinden sorumlu bir kuruluştur. Ofis bağımsız denetim ve diğer incelemeler ile cezai ve hukuki soruşturmalar yapmaktadır. Genel Müfettişlik Ofisi aynı zamanda sistemin zayıf yönlerini gidermek, Eğitim Bakanlığının programlarını ve faaliyetlerini iyileştirmek gibi sorumlulukları da bulunmaktadır.

ABD'de Genel Müfettişlik Yasasıyla denetim uygulamaları etkin bir şekilde kullanılmaya devam edilmektedir. Özellikle 1985 ve sonrasında, öğretimin iyileştirilmesi, öğretmen doyumunun artırılması, öğrencilerin sınıf olayları anlayışının geliştirilmesi, sınıfta kültürel ve dilsel örneklerin analizi amaçları doğrultusunda denetim uygulamaları yürütülmektedir (Oliva ve Pawlas, 2004; Aktaran İ.Aydın, 2008:11).

ABD Eğitim Bakanlığı Genel Müfettişlik Ofisi; sürekli öğrenen ve gelişen bir organizasyon olma, saygı çerçevesinde ve onurla çalışanları takdir etme, mali program bütünlüğü ve program etkinliğini sürekli iyileştirmek için teşvik etme, bir değişim ajanı olarak hizmet verme, bağımsız ve objektif bir rol içinde, müşteri memnuniyetini en üst düzeyde sağlama vizyonu ile faaliyetlerini sürdürmektedir. Yıllık olarak denetleyeceği sorunlu alanları belirleyerek yıllık çalışma planı hazırlamaktadır.

Bununla birlikte;

- Bağımsız denetim, soruşturma, teftiş ve diğer incelemeler yapmak
- Mevzuat düzenlemelerini gözden geçirmek, programlar ve mevzuat düzenlemeleri konusunda önerilerde bulunmak,
- Bakanlıği ve Kongreyi yapılan faaliyetlerle ilgili bilgilendirmek.
- Görevi ile ilgili konularda politikalar geliştirmek, Federal kurumlar, Eyalet ve yerel devlet kurumları ile sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişkileri yürütmek ve koordinasyonunu sağlamak

Genel Müfettişlik Ofisinin görev ve sorumlulukları arasında sayılmıştır (U.S. Department of Education 3, 2019).

Genel Müfettişlik Ofisi bir genel müfettiş başkanlığında örgütlenmiştir. Genel müfettişin altında görev yapan genel müfettiş yardımcıları bulunmaktadır.

Bunlar;

- Denetim Hizmetleri Genel Müfettiş Yardımcısı
- Soruşturma Hizmetleri Genel Müfettiş Yardımcısı
- Bilgi Teknolojileri Denetimleri ve Bilgisayar Suç Araştırmaları Genel Müfettiş Yardımcısı
- Değerlendirme, Denetim ve Yönetim Hizmetleri Genel Müfettiş Yardımcısı
- Genel Müfettiş Danışmanı
- Denetim Hizmetleri Genel Müfettiş Yardımcısı.
- Soruşturma Hizmetleri Genel Müfettiş Yardımcısı
- Bilgi Teknolojileri Denetimleri ve Bilgisayar Suçu Araştırmaları Genel Müfettiş Yardımcısıdır.

Genel Müfettişlik Ofisi birkaç birimden oluşmaktadır. Genel Müfettiş Ofisi, Soruşturma Hizmetleri, Denetim Hizmetleri, Değerlendirme, Denetim ve Yönetim Hizmetleri ile Bilgi Teknolojileri Denetimleri Bilgisayar Suçları Araştırmaları ofisin başlıca birimleridir.

Bu birimlerden;

Genel Müfettiş Ofisi; Genel Müfettişlik Ofisinin misyonunun yürütülmesini koordine etmekten sorumludur. Ayrıca belli başlı bazı konularda hukuki danışmanlıkta yapmaktadır.

Soruşturma Hizmetleri (IS) birimi; tüm soruşturma faaliyetlerinden, dolandırıcılık, suistimal ve sahteciliğin önlenmesi ve tespitinden sorumludur. Ayrıca şüpheli hileli faaliyetlerin soruşturmasını yürütme, denetleme ve koordinasyonunu yapmakla da görevlidir.

Denetim Hizmetleri (AS) birimi; Bakanlığın program ve operasyonların iyileştirilmesine ilişkin denetim faaliyetlerinden sorumludur. Yürütülen faaliyetleri ve denetimleri koordine eder, denetler ve Bakanlık tarafından finanse edilen programların ve faaliyetlerin yönetiminde verimlilik, ekonomiklik ve etkinliği teşvik etmek için öneriler yapar. Ayrıca Bakanlığın mevcut ve önerilen yasa ve yönetmeliklerde program performansı ve faaliyetlerini geliştirmek, gereksinimlerini açıklığa kavuşturmak, dolandırıcılık ve kötü niyetli programları ve faaliyetleri tespit etmek için gerekli değişiklikleri önerir. Tutarlı bir denetim politikasını yürütür, tüm denetimlerin Birleşik Devletler Genel Müfettişliği tarafından kurulan standartlara uygun olarak yürütülmesini sağlar.

Değerlendirme, Denetim ve Yönetim Hizmetleri (EIMS) birimi; değerlendirme, analiz, iç ve dış denetimler ve Bakanlığın programları ve faaliyetleri ile planlanmış özel çalışmaları yürütmekle sorumludur. EIMS kamu ve özel sektördeki en iyi uygulamalar arasında periyodik bilgi kıyaslamaları yapmakta, en iyi uygulamaları belirlemekte ve bunları sorumlu olduğu kurumlarla paylaşmaktadır. Genel Müfettişlik Ofisi (OIG)'nin stratejik plan ile ilgili çalışma planının hazırlanmasını koordine eder. Bunlara ilave olarak, EIMS bütçe, insan kaynakları planlaması ve eğitimi, bilgi teknolojileri ve güvenlik ile iç faaliyetler de dahil olmak üzere Genel Müfettişlik Ofisinin yürütme işlemlerinden de sorumludur (U.S. Department of Education 1, 2019).

Bilgi Teknolojileri Denetimi ve Bilgisayar Suçları Soruşturma (EFT) birimi; bilgi teknolojisi ile ilgili faaliyetleri tek merkezde toplar. Gerekli istatistik bilgileri sağlamak ve siber suçlarla ilgili soruşturmaları yürütmektedir. Bu birim, Bilgi Teknolojileri Denetim Bölümü (ITAD) , Bilgisayar Destekli Değerlendirme Teknikleri Bölümü (CAATD) ve Teknoloji Suçları Bölümü (TCD)'den oluşmaktadır (U.S. Department of Education 3, 2019).

Yerel Düzeyde Denetim

ABD eğitim sisteminde eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde temel yasal yetki ve sorumluluk eyaletlere verilmiştir. Bu yetki eyaletlerin anayasalarında da açıkça belirtilmiştir. Eyalet düzeyinde eğitim hizmetlerinin sorumluluğu eyalet meclisleri ve bölge idareleri arasında paylaşılmıştır (Paige ve diğerleri, 2003; aktaran Harmancı, 2011).

ABD eğitim sisteminin temel karakteristik özellikleri, büyüklüğü, örgütlenme yapısı ve çeşitliliği sayılabilir. Federal devlet yapısını oluşturan 50 eyaletin bulunması ve her eyalette farklı sistemlerin uygulanması sonucunda birbirinden farklı eğitim sistemleri ortaya çıkmıştır. ABD'nin adem-i merkezîyetçi yapısı nedeniyle eğitim hizmetlerinde en büyük yetki eyaletlere verildiğinden, federal düzeydeki denetim yapılanmasının yanında eyalet düzeyinde eyalet yönetimlerine bağlı denetim ofisleri oluşturulmuştur (NYSED, 2019). New York Eyalet Eğitim Birimi (New York State Education Department [NYSED]) bünyesindeki Denetim Hizmetleri Ofisi (Office of Audit Services [OAS]) eyalet düzeyindeki denetim birimlerine örnek teşkil edeceğinden incelenmesi büyük önem taşıyacaktır.

New York Eyalet Eğitim Birimi bünyesinde hizmetlerini yürüten ve bir eyalet denetim ofisi olan OAS, eyalet genelinde yer alan okul bölgeleri, kar amacı gütmeyen kuruluşlar ve diğer eğitim kuruluşlarının denetimleri ile mali tablolarının gözden geçirilmesinden sorumludur. OAS tarafından yürütülen bu denetimlerde amaç, kuruluşların eğitim fonlarından paylarını almaları konusunda makul güvence sağlamak, fonların etkili, mevzuata ve Bakanlığın politikaları ile uyumlu kullanılmasını sağlamaktır.

OAS ayrıca; eğitim departmanı programlarının, fonksiyonlarının ve faaliyetlerinin iç denetimi ile iç kontrolleri de gerçekleştirmektedir. OAS'ın sorumlulukları arasında okullardan veya fonların alt alıcılardan alınan mali tabloların gözden geçirilmesi de yer almaktadır.

Denetimler, denetim/bütçe ve finans komitesi tarafından incelenen ve icra komiser yardımcısı tarafından onaylanan OAS 'ın profesyonel denetçileri tarafından geliştirilen bir yıllık denetim planıyla başlatılır. İç denetim faaliyetleri OAS Genel Müdür Yardımcısı'na rapor edilirken, dış denetim faaliyetleri OAS Program Geliştirme ve Yönetim Hizmetleri Servisine rapor edilmektedir. Seçilmiş Yönetim Kurulu üyelerinden oluşan Denetim / Bütçe ve Finansman Komitesi ise, denetim bulgularının ve tavsiyelerinin sonuçları hakkında periyodik raporlar ve brifingler almaktadır. Belirli bir kurum hakkında sağlanan her türlü bilgi, risk değerlendirme sürecinde ve gelecekteki denetimlerin belirlenmesinde kullanılmaktadır (Office of Audit Services (OAS);2019)

Bölgesel Düzeyde Denetim

ABD eğitim sisteminin yapılanmasında federal ve eyalet düzeyinden sonra, bölge düzeyinde de bir yapılanma söz konusudur. Eyaletler kendi içerisinde eğitim bölgelerine ayrılmaktadır. Bu eğitim bölgeleri, bölge eğitim kurulu ile bölge eğitim müdürü tarafından yönetilmektedir.

Bölge eğitim kurulu, eyalet tarafından yetkilendirilen ve bölge halkı arasından seçilen demokratik bir kuruldur. Öğretmen ve diğer çalışanların istihdamı, eğitim programlarının belirlenmesinin dışında, yerel, eyalet ve federal kaynağın doğru harcanmasının denetimini de yapmaktadır (Gorton; Schneider; Fisher, 1988: 218; aktaran Aykut, 2006).

Bölge Eğitim Müdürü bölgedeki eğitim faaliyetlerinin yönetiminde bölge eğitim kuruluna karşı sorumlu olan eğitim yöneticisidir. Eğitim Kurulu'nu bölgedeki eğitim faaliyetlerinin durumu ile ilgili bilgilendirir. Okul personelinin çalışmalarını organize etmek, personel alımında ve terfilerinde önerilerde bulunmak, planlama yapmak, okul programlarını değerlendirmek, okul bölgesinde eşgüdümlemeyi sağlamak, okul binası ve diğer diğer araç ve gereç ihtiyaçları konusunda görüş bildirmek Bölge Eğitim Müdürünün görevlerindedir (Erdoğan,2000:79). Bölge Eğitim Müdürü bu görevlerini yerine getirirken sıradüzensel yetkiden kaynaklı denetim yetkisini kullanmaktadır.

ABD eğitim sisteminde genel olarak şikayet başvuruları yerel okul yönetimi veya okul bölgesi ofisi tarafından incelenir. Bu şikâyetlerin çözülememesi veya dolandırıcılık, israf, suistimal, yönetsel yanlışlıklar veya Eğitim Bakanlığının fonlarını veya programlarını içeren yasa ve yönetmelik ihlalleri olması durumunda, bu hususlar Genel Müfettişlik Ofisine bildirilmektedir (OIG, 2019)

4.Denetim Sistemlerinin Karşılaştırılması

Bu bölümde, Türk milli eğitim denetim sistemi ile Anglo Sakson ülkelerden ABD ve İngiltere eğitim denetim sistemlerinin örgütlenişi, denetim yapısı, denetimden sorumlu birimler, denetim görevlileri ile bunların göre yetki ve sorumlulukları açısından bir karşılaştırması yapılmıştır.

Karşılaştırılan her üç ülkede de yeni kamu işletmeciliği anlayışı çerçevesinde kurumların performansının değerlendirilmesi, yönetiminde verimlilik, ekonomiklik ve etkinliği teşvik etmek şeklinde denetim faaliyetleri yürütülmeye çalışılmaktadır. Özellikle Türk milli eğitim denetim sistemi, 2011 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın yeniden yapılandırılmasından sonra rehberliği ön plana çıkaran,

kurumların önceden belirlenmiş amaçlarına, kalite standartlarına ve performans ölçütlerine göre süreç ve sonuç odaklı denetim çalışmalarının yürütülmesi anlayışı ön plana çıktığı gözlenmektedir.

Aşağıdaki tabloda görüleceği üzere bu çalışmada karşılaştırılan ülkelerin denetim sistemlerinin örgütlenmesi birbirinden farklılıklar göstermektedir.

Tablo 1. Türkiye, İngiltere ve ABD Denetim Sistemlerinin Karşılaştırılması

	TÜRKİYE	İNGİLTERE	ABD
Örgütlenme Bakımından Denetim	Merkezi Düzeyde, ayrıca kurum düzeyinde sıradüzensel denetim	Merkezi Düzeyde ayrıca yerel ve okul düzeyinde sıradüzensel denetim.	İkili-Federal, Yerel ve Bölgesel Düzeyde sıradüzensel denetim
Denetim Yapısı ve Denetimden Sorumlu Birimler	Ulusal Düzeyde: Milli Eğitim Bakanlığı. Yerel Düzeyde: İl Milli Eğitim Müdürlüğü.	Ulusal Düzeyde: Eğitim, Çocuk Hizmetleri ve Beceriler Standartları Ofisi (Office for Standards in Education, Children's Services and Skills[OFSTED]) Yerel Düzeyde: Yerel Eğitim Otoriteler (Local Education Authorities[LEA])	Federal Düzeyde: Eğitim Dairesi (U.S. Department of Education) Yerel (Eyalet) Düzeyinde: Eyalet Eğitim Birimi, Bölge Eğitim Kurulu ile Bölge Müdürü
Denetim Görevlileri	Ulusal Düzeyde: Milli Eğitim Bakanlık Maarif Müfettişleri Yerel Düzeyde: İl Milli Eğitim Müdürlüklerinde görev yapan Maarif Müfettişleri ile kurum yöneticileri	Ulusal Düzeyde: OFSTED personeli olan Majesteleri'nin Müfettişleri ile OFSTED'le yapılan sözleşmeye göre çalıştırılan İlave Müfettişler Yerel Düzeyde: Yerel Eğitim Otoriteler	Federal Düzeyde: Genel Müfettişlik Ofisi müfettişleri Yerel (Eyalet) Düzeyinde: Denetim Ofisi Müfettişleri
Denetim Görevlilerin Görev ve Yetkileri	Bakanlık personeline, okul ve kurumlarına, özel öğretim kurumlarına ve gerçek ve tüzel kişilere rehberlik etmek, Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile gönüllü kuruluşlara, faaliyetlerinde yol gösterecek plan ve programlar oluşturmak ve rehberlik etmek, Denetimin ilgili birimlerle iş birliği içinde yapmak, süreç ve sonuçlarını analiz etmek, karşılaştırmak ve ölçmek, kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek, elde edilen sonuçları rapor hâline getirerek ilgili birimlere ve kişilere iletmek, usulsüzlükleri önleyici, eğitici ve rehberlik yaklaşımını ön plana çıkaran denetim, inceleme ve soruşturma iş ve işlemlerini yapmak, rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini Bakanlık Maarif Müfettişleri aracılığıyla yürütmek,	Çocuklar ve gençler için bakım hizmetlerini denetlemek ve düzenlemek, her yaşta öğrenciler için eğitim ve beceri faaliyetlerini sağlamak için kurumsal denetimler yapmak, tematik araştırmalar yapmak, hem okul hem de aile ile ilgili olacak şekilde, okul performansının değerlendirmek, öğrencilerin akademik, sosyal ve kültürel gelişimini ve okulun toplum ile olan bağlarının öğrencilerin kişisel gelişimine olan katkısı saptamak, eğitim sisteminde kalite sağlanması ve denetim bulgularının raporlaştırmak.	Bakanlığın program ve faaliyetlerini iyileştirilmek, Bakanlık tarafından finanse edilen programların ve faaliyetlerin yönetiminde verimlilik, ekonomiklik ve etkinliği teşvik etmek için öneriler yapmak, kamu ve özel sektördeki en iyi uygulamalar arasında periyodik bilgi kıyaslamaları yapmak, en iyi uygulamaları belirlemek ve bunları sorumlu olduğu kurumlarla paylaşmak.

Federal bir yönetim yapısına sahip ABD'de ulusal ve yerel düzeyde denetim birimleri güçlü bir şekilde yer alırken, İngiltere'de Ofsted olarak bilinen merkezi düzeyde örgütlenen güçlü bir denetim birimi bulunmaktadır. Buna karşılık merkezîyetçi bir yönetim sistemine sahip Türkiye'de ise, işlevsizleştirilen yerel denetim biriminin dışında merkezi düzeyde denetim birimi bulunmaktadır. Bununla birlikte; karşılaştırılan üç ülkenin denetim sistemlerinde soruşturma ve denetim yetkileri olan, müfettiş unvanlı denetim elemanları görev yapmaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada eğitim sistemlerindeki denetim uygulamaları karşılaştırılan gerek Türkiye’de ve gerekse Anglo Sakson kültüre sahip ABD ile İngiltere’de, eğitim denetim sistemlerinin yönetimi kamunun örgütlenme şekline bağlı olarak oluşturulduğu görülmektedir.

Federal devlet yapısı içerisinde 50 eyalet bulunan ABD’de eğitim denetimi faaliyetleri, Federal düzeydeki Eğitim Dairesinin içerisinde kurulan Genel Müfettişlik Ofisinin yanında, eğitim hizmetlerinin yerine getirilmesinde geniş sorumluluğa sahip eyaletlerin Eğitim Birimlerinde kurulan Denetim Hizmetleri Ofisi tarafından yerine getirilmektedir.

Diğer taraftan merkezi ve üniter devlet yapısına sahip İngiltere’de ise, eğitim denetimi hizmetleri, Eğitim ve Beceri Bakanlığında bağımsız olarak kurulan ve merkezi düzeyde örgütlenmiş olan Ofsted tarafından yerine getirilmektedir. Bu görevlerini yerine getirirken, kendi müfettişleri olan majestelerinin müfettişlerinin yanında, sözleşmeyle ilave müfettişler de çalıştırılmakta ve ayrıca yerel eğitim otoriteleri ve okul yönetimlerinden de yararlanılmaktadır.

Türkiye’de de denetim birimleri yeni Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde de kamu yönetim örgütlenmesine bağlı olarak merkez teşkilatı bünyesinde örgütlenmiştir. Buna karşılık yerel denetim birimi olarak il milli eğitim müdürlüklerine bağlı, denetim ve soruşturma sorumluluğu olmayan Maarif Müfettişleri bulunsa da, bu görevde kaldıkları sürece görev ve sorumluluklarını yerine getirebileceklerinden, Türkiye’nin eğitim sisteminde örgütsel olarak bir yerel denetim biriminden bahsetmek güçtür.

Denetim hizmetlerinin etkili, ekonomik ve verimli yürütülmesinin sağlanması için denetim faaliyetlerinin koordinasyonunu sağlayacak merkez denetim biriminin yanında yerel düzeyde de merkez denetim birimi ile koordineli görev yapacak yerel ofislerin oluşturulması bir gerekliliktir. Bununla birlikte denetim faaliyetlerinin sonuçlarının merkez denetim birimi tarafından izlenip değerlendirilerek, Bakanlığın politikalarına yön verecek şekilde faaliyetlerin yürütülmesi hayati önemdedir.

Sonuç olarak;

1. Denetim, eğitim liderleri ve yöneticilerinden, öğretmen, öğrenci ve ebeveynlere kadar geniş bir yelpazedeki kesimi etkilediğinden, tüm bu paydaşların ihtiyaçları göz önüne alınarak denetim biriminin görev ve sorumlulukları yeniden belirlenmelidir.
2. Milli Eğitim Bakanlığında oluşturulan yeni denetim sisteminde Türk Kamu Yönetim sisteminde yeni bir uygulama olan İç Denetim Birimi ile Teftiş Kurulu Başkanlığı arasında görev çakışmasının önüne geçmek için gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılmalıdır.
3. Cumhurbaşkanlığı sistemiyle birlikte Devlet Denetleme Kurulu tarafından denetim ve denetçi standartları oluşturulmalı, ayrıca denetim çerçeve belgesi hazırlanmalıdır.
4. Denetim raporları, Milli Eğitim Bakanlığı ile İl Milli Eğitim Müdürlüklerinin internet sitelerinde yayınlanarak yönetimde şeffaflık ilkesi gereğince kamunun erişimine açık hale getirilmelidir.
5. Üniversitelerle işbirliğine gidilerek, denetim elemanlarının yüksek lisans ve doktora yapmalarını sağlayacak girişimlerde bulunulmalıdır.
6. Denetim birimlerindeki faaliyetler ‘soruşturma’ görevi üzerinde yoğunlaştığından, denetim elemanlarının eğitim sistemini iyileştirme ve geliştirme rolleri arka planda kalmakta, rehberliği ön plana alan denetimden ziyade, soruşturmacı rolü ağırlık kazanmaktadır. Denetim

elamanlarının yürütecekleri faaliyetler, eğitimi iyileştirme, geliştirme, kalitesini artırma ile kurumlara eğitim danışmanlığı gibi konularda yoğunlaşmalıdır.

7. Müfettişlerin soruşturma yüklerinin azaltılması için bireylerden gelen başvurularının öncelikle öğretmen, okul idaresi ile il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerince hiyerarşik sistem içerisinde yerel düzeyde çözülmeli, yerel düzeyde çözülmemesi halinde, yapılan başvurular Milli Eğitim Bakanlığına yönlendirilmelidir.

Kaynakça

- Inspectors General. (2019). About the IGs;Quality Standards. Erişim:<https://ignet.gov/content/about-igs>;<https://ignet.gov/content/quality-standards>
- Apan, A. (Haziran 2012). Türk Denetim Sistemine Yeni Bir Soluk: Denetim Koordinasyon Üst Kurulu. *Türk İdare Dergisi*(474), 21.
- Apan, A. (Haziran-Eylül 2011). ABD ve Türkiye’de Denetim Sistemindeki Son Eğilimler: Genel Müfettişlik Ve Performans Denetimi. *Türk İdare Dergisi*(471-472), 12.
- Aydın, İ. (2008). *Öğretimde Denetim* (2.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ayut, C. M. (2006). *Türkiye ve ABD’de Okul Yöneticilerinin Yetiştirilmesinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Enstitüsü, İzmir.
- CityOfLondonSchool. (2019). Governors and Staff. Erişim:<https://www.cityoflondon.school.org.uk/about/governors-and-staff>
- Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 1. (2018). Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 1. Resmi Gazete. Yayın Tarihi:10/7/2018. Sayısı:30474. Numarası 1.
- Demirkasımoğlu, N. (2011). Türk Eğitim Sisteminde Bir Alt Sistem Olan Denetim Sisteminin Seçilmiş Bazı Ülkelerin Denetim Sistemleri ile Karşılaştırılması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2011-2(23), 23-48.
- Education and Inspections Act . (2006). İngiltere Eğitim ve Teftiş Yasası. Erişim:<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/40/contents>
- Erdoğan, İ. (2000). *Çağdaş Eğitim Sistemleri* (4.Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- GOV.UK 1. (2019). Complain about a school or childminder. Erişim:<https://www.gov.uk/complain-about-school/print>
- GOV.UK 2. (2019). Ofsted Raising Standarts Improving Lives: Erişim:<https://www.gov.uk/government/organisations/ofsted>
- GOV.UK 3. (2019). Corporate Information. Erişim: <https://www.gov.uk/government/news/new-members-announced-for-ofsted-board>
- GOV.UK 4. (2019). Joint inspections of arrangements and services for children - inspection framework and guidance. Erişim:https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/735924/Joint_targeted_area_inspections_framework_230818.pdf
- Gözler, K., ve Kaplan, G. (2011). *İdare Hukuku Dersleri* (11.Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Güçlü, N., ve Bayrakçı, M. (2004). Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi ve Hiçbir Çocuğun Eğitimsiz Kalmaması Reformu. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 51-64.
- Harmancı, F. M. (2011). *Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi*. A. Balcı.Edt. içinde, *Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri* (s. 33). Ankara: Pegem Akademi.
- Karatepe, K. (2009). Anglo-Sakson Denetim Sistemi Çökerken Türk Denetim Sisteminin “Anglo-Saksonlaştırılması” Üzerine Bir İnceleme, Kamu Yönetimi: Yapı, İşleyiş ve Reform. *AUSBF yayınları*(598), 187-228.

- Karatepe, K. (Eylül-Aralık 2011). Uluslararası Gelişmeler ve Türkiye’de Denetimin Yeniden Yapılandırılması. *Denetim Dergisi* (116), 15,21.
- Küçükyağcı, N. (2014). 2011 Yılında Çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnamelerin Bakanlık Denetim Sistemine Etkileri.
Erişim:http://buder.org.tr/Kutuphane/2011YILINDA_CIKARILAN_KHK.pdf
- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma* (1.baskı). İstanbul: Bağlam.
- LEA. (2019). Local Education Authorities. Erişim:<https://foi.directory/local-education-authorities/>
- MEB 2023 Eğitim Vizyonu. (2018). Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu.
Erişim:<http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>
- Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Karanname. (2011). Resmi Gazete. Yayım Tarihi:14/09/2011. Sayısı:28054. Numarası:652.
- Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2016). Resmi Gazete. Yayım Tarihi:09 Aralık 2016. Sayısı:29913. Numarası:6764.
- Millî Eğitim Temel Kanunu. (1973). Resmi Gazete. Yayım Tarihi:14 Haziran 1973. Sayısı:14574. Numarası:1739.
- Millî Eğitim Temel Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2014). Resmi Gazete. Yayım Tarihi:14 Mart 2014. Sayısı:28941. Numarası:6528.
- NYSED. (2019). Office of Audit Services (OAS): Erişim:<http://www.oms.nysed.gov/oas/>
- Office of Audit Services (OAS). (2019). About OAS. Erişim:<http://www.oms.nysed.gov/oas/>
- Ofsted. (2019). The Annual Report of Her Majesty’s Chief Inspector of Education, Children’s Services and Skills 2017/18.
Erişim:https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/761606/29523_Ofsted_Annual_Report_2017-18_041218.pdf
- OIG. (2019). OIG Hotline. Erişim:<https://www2.ed.gov/about/offices/list/oig/hotline.html>
- Oktay, F. (1999). Denetim Alt Sistemleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma:Türk, Fransız ve İngiliz Eğitim Denetim Sistemleri (1.Baskı). Ankara.
- Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönet. (2004). Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. Resmi Gazete. Yayım Tarihi: 26.07.2014. Sayısı:29072.
- Okur, Y. (2007). *Türkiye’de Kamu Denetimi; Değişim Süreci ve Performans Denetimi* (1.Baskı) . Ankara: Nobel.
- Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. (2013). Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. Resmi Gazete. Yayım Tarihi:07/09/2013. Sayısı:28758.
- Punch, K. F. (2011). Sosyal Araştırmalara Giriş Nicel ve Nitel Yaklaşımlar (2.Baskı.). (Dursun Bayrak, H.Bader ARSLAN, Zeynep AKYÜZ, Dü.) Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Süngü, H. (2005). Fransa, İngiltere ve Almanya Eğitim Denetimi Sistemlerinin Yapı ve İşleyişi. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*(167).
- tkb. (2019). Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı. Erişim:<http://tkb.meb.gov.tr/>
- U.S. Department of Education 1. (2019). Office of Inspector General.
Erişim:<https://www2.ed.gov/about/offices/list/oig/index.html?src=oc>
- U.S. Department of Education 2. (2019). Office of Inspector General:Promoting Integrity in Federal Education Programs for 25 Years.
Erişim:<https://www2.ed.gov/about/offices/list/oig/misc/oig25years.pdf>

U.S. Department of Education 3. (2019). US Department of Education Principal Office Functional Statements. Erişim:https://www2.ed.gov/about/offices/list/om/fs_po/oig/intro.html

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9.Baskı). Ankara: Seçkin.